

KÖZMŰVELŐDÉS

POLITIKAI, TÁRSADALMI ÉS SZÉPIRODALMI KATHOLIKUS HETILAP.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
GYULAFEHÉRVÁR (VÁR)
Telefon szám 16.

Felelős szerkesztő: SOÓTHY GYULA.
LAPTALAJDONOS
AZ ERDELYI RÓM. KATH. IRODALMI TÁRSULAT

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre — — — — — 8 kor.
Félre — — — — — 4 „
Negyedévre — — — — — 2 „
MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

Katonák...

Irtá: Zagyva Mariska.

Ki hitte volna csak röviddel ezelőtt is, mi lesz e monoton szócska mindnyájunk szívének! Micsoda érzelem skálákat vált ki ez a közömbös szürke szó, katona; ha így lesz variálva: az apám, a fiam, a testvérem, a jegyesem — katona.

Nem idegen többé e szó nekünk. Összefert velünk örökre. Valósággal a nemzet életidege, vére szive dobbanása lett. Nincs palota, nincs kunyhó, ahonnet utnak nem indult valaki: katonának. Nincs gazdag, nincs szegény család, ahonnet ne szállna ima, ne folya könny: a katonákért.

Azt meg nem is írom, hogy alig van meleg otthon, honnét ki nem lobbant egy drága fény sugar, hol nem lengne sötét színe a gyásznap? Miért az igazi nagy fájdalmakat szívünkbe rejtve hordozzuk hangtalan jajjal, könytelen sirással.

Katonák, katonák! Ó ti, a repülés, a fény, a hang, a rádium ezer csodáinak világában élő ujjajta Martyrok! Igen! Nem írom, hogy hős. Ez nagyon közhely és sablon. Martyr! ez az öskorbéli antik szó a legdicsőbb hozzátok a legkifejezőbb rátok.

Utaztam a nyáron két nap egyfolytában olyan utat, mit rendes viszonyok

közt 5–6 esetleg 10–12 óra alatt meglehet tenni gyors vagy személy vonattal. Nem panasz vagy kuriózumként említem, hisz ez nem is lényeges, mert pl. a télen ugyanezt a kis utat mások 5–6 nap tették meg. S pláne hidegben. Mi örvendhetünk mert legalább volt melegünk! De még mennyire volt! — egy vidéki gőzfürdő nyomába se léphetne annak, amit azok a száz év előtti, kinustrált agyonplüszött pici ketrecek produkáltak akkor, mikor a nagyalföldön lejtettünk, (majd azt irtam tévesen, hogy robogtunk) át benne hantán (ez is prima szerencse mert nyolc ember számára lett megtervezve) oly hőségben amiről fogalmam se volt addig s mitől ha rövid fél napi vesztegelés után meg nem menekülünk, nem tudom írom-e ezen sorokat? Ugyanis akkor dúlt Debrecen táján a kolera veszedeleme. Micsoda öröm és lelkesedéssel üdvözöltem ezeketán a tágas szellős puritán falócás kocsikát, amibe utunk többi részét átvezekeltük, noha a tisztaság tekintetében lehetett volna egy kis kívánni való. Szót se érdemel ez most! Vonatok száguldottak mondhatni szüntelen velünk szembe, vagy utánnunk. Szembe jöttek a végtelen hosszú katonavonatok. Teljes felszereléssel tüzerek, huszárok, gépfegyver osztagok, autós csapatok. Sohse láttam ágyut. Most végig élveztem egész vonatsorokat.

Utunk ép a galíciai nagy offenzíva kezdetén jóval Lemberg visszavétele előtt volt. A kezem belefáradt a búcsu integetésbe ami édes katonáinktól, a szemem káprázott, mint a mozi élvezőké, mert valóban mozgógépek és képek vettek körül szakadatlanul, de igazik a legcsodásabb világból s a legrémesebből: a világháborút alkotó ember és gépcsodák mozgogtak, robog előttem minden változatban.

Megbámultam a municós vonatokat halált osztó kisebb-nagyobb szörnyeivel: micsoda gondolatokat keltettek ezek bennem, majd leírom máskor. Most is, akkor is mindenek fölött és igazán összes érdeklődésem az eleven, tüzes, lelkes csodák katonák kötötték le valóban. Katonák, katonák. Ó ti modern Martyrok! Így láttam őket mind! És tudom, hogy Martyr valamennyi!

Csak a Martyrok mentek a szent hajdan misztikus világába ilyen daccal, ilyen lélekkel meghalni.

Csupa tűz, csupa kicsapó lángkéve valamennyi — ettől ragog a szem, mosolyog az arc és magasztosul fel a legegyszerűbb közlegény is. A hazát szeretni nem irázis többé. A kételkedők, a fagyosok, a merev gesztussal gögösen kicsinylők csak menjenek, csak nézzenek meg egy hadba induló vonat. Többet! Nézzenek bele a halál mezejére induló katonák sze-

Búcsú fiamtól.

Elesett a fiam távol csatatéren
Szűz ifúsága teljerejében.
Épp homlokon érte a gyilkos olom.
Pár perc... s halála követte nyomon;
Azt ott, amaz idegen földbe,
Tevék le örök pihenőre.
Oly drága, nemes volt, tiszta a vére:
A szent haza üdve hajt ki belőle
S lesz általa biztos a győzelem.
— Csak én vesztim el mindenem. —
Hadd menjek, oh lelkemnek lelke veled,
Hol vár a hős-szemlelme-k lakta berek,
Hol ünnepi zászlót lenget a szél
És fejkoszorútok tölgylevél.
Pihenni temelléd költözöm át,
Mert anyád vagyok, gyermekem, édes anyád.
Súgd el nekem ott sok büszke csatáid,
Mily hős valál, bátor, mi hű a halálig.
Németből: Tordai Grail Erzsé.

A gyulafehérvári gimnázium jezsuita igazgatói.

(1716—1773.)

II.

A tanintézet vezetésében 1746-ban *Méltl. Zsigmond* lép Krensfeldt örökébe. E kiváló férfiut rendje 1730-ban Egerben, 1731-ben Besztercebányán, 1733-ban Eperjesen, 1737-ben Eszéken, 1738-ban Székesfehérvárt alkalmazta. Innen kerül Gyulafehérvárra, hogy úgy a házfőnökséget, mint a gimnáziumi és finevelő intézeti kormányzói tisztet 1749. februárius 2-ikán bekövetkezett haláláig teljes odaadással betöltse. A gyulafehérvári gimnázium történetírójának amaz állítása tehát, hogy „ő alatta épült fel 1753-ban (!) az új gimnázium, mely közel száz évig szolgálta a „tanítás ügyét” mint téves, elvetendő,

A jezsuita rend előljáróinak intézkedésére 1754-ben *Schissler Samu* veszi át a gyulafehérvári gimnázium és finevelő intézet vezetését. E derék tanterfiával és

buzgó pappal először 1730-ban Sopronban találkozunk, a hol rint tanár működik. Sopronból négy évi theologiai kurzusra a nagyszombati egyetemre kerül. Tanulmányai befejezése után pedig rendje őt 1737-ben Besztercebányán, 1738-ban Esztergomban, az 1739—41. években Úrvölgyen, 1742-ben Lőcsén, 1743-ban Rozsnyón alkalmazza; 1744-től kezdve a Pálffy Lipót ezred tábori káplánja s 1750-ben felsőbb rendeletre Nagyszombatba megy, a honnan 1754-ben főttebb említett kettős tisztjének betöltésére Gyulafehérvárra kerül. Innen öt évi buzgó és önfeláldozó működés után 1759. augusztus 31-ikén előbb mint házfőnök Ungvárra, majd 1763-ban Nagybányára, utóbb 1764-ben Péterváradra, 1764-ben pedig Kassára s végül 1770-ben Budára távozik, a hol 1773-ban a rend váratlan eltörlésével az ő tevékeny működése is megszűnik. Ő alatta kezd 1757-ben (nem 1753-ban tehát) a gyulafehérvári gimnázium új hajléka is épülni, a melynek alapjába az alapkö ünnepélyes

Oberbauer A. Utóda

Budapest, IV. Váci-utca 41.

A legjobb hírnévnek örvendő és legrégebb egyházi szerek, ruhák, zászlók. stb. gyára. — Arjegyék kívánatra ingyen és bérmentve.

mébe! A lélek szent tüze lobog azokban a drága szemekben s ha valaha láttál hadba menő katonákat, mesélni fogsz, ha megéred késő unokáknak, hogy szerették valamikor rég, milliók a hazát s mint irták vérrrel annak minden kis porszemére, hogy mi a haza! Katonák, katonák! édes testvéreim! De csodállak, de szeretlek benneteket! Így szeretjük a tavaszi alkonyt, a susogó szellőt s a harmatos virágot! Intim, finom, ujjongó érzéssel.

Vöröskeresztes, kilométer hosszú vonatok jönnek utánunk két tüzes, forró hosszú nyári napon át, szüntelen robogással.

Hőfőhár ágyon, sebesült katonák ezrei! Még a nagy szenvedő is, aki mozdulni sem bírt, üdvözlésünket mosolygó ajakkal felcsillanó szemmel viszonozta.

Aki csak tehette felemelkedett a szenvedés párnáiról a fejjel, kézzel, szemmel üdvözölt minket, szerencsés, ép, erős embereket. Sohasem feledem, míg élek ezeket a vérző testű, fehér arcú katonákat! Szeretet Martyrjai, hol lehettek most, — már — azóta? Sokan az örök-béke áldott hónapban. Szemek, arcok világitanak felém, — messze, — messzeségekben... Szemek melyek delejes erővel pillanatra az enyimbe kapcsolódtak, kutatva, kérőn, kiengesztelődő túlvilági fényben. Katonák, szenvedő katonák, Isten hozzáatok! Isten veletek! Virágos, lombos lánccüzérés tarka-barka díszbe öltözött nótázó katonavonattal is bőven találkoztam. Ezek is katonák, bár, aki nem tudja inkább lakodalmis népek nézhetné a nagy tágas nyitott teher kocsikba vagonizozott hejréző legényeket! Oly szépek voltak ezek a virágos kalapu, rózsás kedvti harmatos arcú legények, mint az érintetlen szürme ékes mezei virágok. Hangos kedvük könyfátyolt vont sokaknak szemére a szemlélődő nézelődő utasok közül. Miért. Katonák, drága kis fiatal, zsenge katonák; de szívünkhez forrtatok a nagy vidámságotokkal! Megsírattunk érte!

*

A napokban megérett arcú, nehéz lépésű, orgona bugásu hanggal éneklő ka-

letétele alkalmával az építés megkezdése idejének megörökítésére a következő kronoszóchtont helyezték el:

PALLADI SAPIENTIAE MATRI SIT FELICITER,
IMPERIO DEI GRATIA POTIENTE FRANCISCO
[LOTHARINGO,
MARIA THERESIA, REGINA HUNGARIAE, PRINCIPE
TRANSILVANIAE (1779), EIVS CONIVGE, BELLO IN
[VICTIS,
PACIS ARTIBVS
SAPIENTIAQVE INCLIHIS (1799),
PRINCIPE ANTIPTIPE BENEICTO LAMBERTINI
LIJCAEVM (1819) SANCTI STEPHANI VNGARIAE REGIS
CONSTRVXIT
IVVENTVI SCHOLASTICAE SOCIETAS IESV.

Ugy látszik azonban, hogy a derék jezsuita atyák az építésbe idő előtt s nagyon is elhamarkodva fogtak. Kellő anyagi erő és támogatás hiányában az építkezés e miatt nem egy ízben ugyancsak megakadt. Legalább abból, hogy az alapkö letétele után tizenkét év múlva, 1769-ben is még mindig az épület alapfalai alig emelkednek ki a földből, erre kell következtetnünk. Ily lassu haladás mellett a jezsuiták nem is érthették meg

tonákat láttam a templomunk boltívei alatt hajnali csipős őszi ködben térdre borultan lehajtott fejjel, felemelt szívvel imázó lélekkel. Ezek is hadba vonulnak metsző hideg szelek sikongása nyomán. Ezek is tüzet visznek a halál mezejére szívökben lelkükben, acél izmaikban. Az oltárról viszik a tüzet, a tiszta vízü forrásból az erőt a nagy, a hosszú, hosszú utra. Még állok közöttük nézem ezeket a deresedő fejű, nyugodt kifejezésű szemű katonákat. Ke-resem — oda képzelem a fénykört mindenik lehajtott fej köré. Majd követelő hangosan buggyan ajkamra szívemből a hang: bizony-bizony — vértanuk ezek itt mind-mind. Nem tűrhetem tovább viharzó lelkem gondolatait, közibük térdelek én is felbug a mély hang előbb fojtott tempán, aztán bizakodó erővel hőmpölyög túl a boltíveken az egek Urához: a katonák imádkoznak!

Imádkozom!

Hogyan tartjuk meg az idén az októberi ájtatosságot?

Püspök atyánk megkérdetvén, kijelentette, hogy az október havi ájtatosságot minden plebániatemplomban kivétel nélkül az esti órákban óhajtja megtartatni úgy, hogy az öttizedes sz. olvasó titkaival kapcsolatosan rövid ima szándékot keltsen fel az előimádkozó (a háborúra vonatkozólag) — az olvasó után a lorettói litánia imák nélkül végeztessék — és az októberi Szt. József-imádság helyett az idén XV. Benedek pápa béke-imádsága mondassék, estenként kitett Oltári-szentség mellett. Októ-

ber második vasárnapján pedig Szentségimádással kapcsolatosan, mely a körülmények szerint vagy egész napon, vagy a délután néhány órájára terjedhet.

annak elkészültét. Előbb szünt meg rendjük, hogyszem annak terméibe gondjainkra bizott ifjuságot betelerhették volna. Schissler távozása után 1760-ban Sinkovics Antal bizták meg előjárói a gyulafehérvári gimnázium vezetésével s így ő lett annak első magyar származású igazgatója. Ez az új igazgató miután a humaniorákat Nagyszombatban elvégezte, 1736-ban Trencsénbe került noviciatusra. A rá következő 1737-iki évben Szakolcán tanár, az 1738—40. években Nagyszombatban logikát, fizikát és metafizikát hallgat. Rendje 1741-ben őt újból a tanári pályán alkalmazza s mint ilyen Selmecbányán működik. Am a következő 1742-ben már Győrött, az 1743—6. években pedig mint theologust Bécsben találjuk. Tanulmányainak befejezése után mint fölszentelt pap 1747-ben Besztercebányára, 1748-ban Úrvölgyre, 1750-ben Liptószentmiklóásra, 1754-ben Nagyszomban s innen 1760-ban Gyulafehérvárra kerül. Alig egy évre terjedő működése után azonban már 1761-ben rendje Nagyszomban rëndeli vissza, a honnan 1763-ban Eszékre,

ber második vasárnapján pedig Szentségimádással kapcsolatosan, mely a körülmények szerint vagy egész napon, vagy a délután néhány órájára terjedhet.

Bérmál a Püspök.

Ennek a szomoruan mozgalmas esztendőnek voltak olyan időszakai, mikor a gyöngébb szívűek itt Erdélyben is hol nyíltan, hol titokban azon tanakodtak; mi lesz, ha nekünk is menekülnünk kell?

Szűkkörü kis társaságban, hol a szavak nem voltak nyilvánosságra szánva, félig tréfásan, félig komolyan azt kérdeztem Majláth püspöktől:

— Kegyelmes úr, mi lesz, ha menekülnünk kell?

A püspök így felelt:

— Aki egy életen át küzdött, hogy valamit szerezzen; akinek van valamije, amit saját munkájával, két kezével szerzett: annak fájhat ott hagyni mindezt. Én a lelkekért dolgoztam életemben, érettük fáradtam s amiért én küzdöttem, azt tőlem sem a muszka, sem semmiféle ellenség el nem veheti, én az én vagyonomat magammal viszem mindenütt s bárhol leszek, ezt a munkát mindig folytathatom! Kérlek, ez az én háborus programom!

Nem a nyilvánosságnak voltak szánva e szavak, de oda kell vinnem, mert ugy hánzik, mint egy szentnek a mondása valami legendás korban.

Nézzük meg a modern apostolt, aki így beszél, hogyan helyezkedik bele főpásztori életével a világháboru izgalmas idejébe.

Megszoktuk, hogy ez a nagyszívű ember összel és tavasszal utrakel. Megszoktuk, hogy elmegy a legtávolabbi falucsukába is. S mert megszoktuk: természetes talájkuk, mintha másként nem is lehetne. A közelmúltban más egyházmegye viszonyai felől érdeklődtem, ahol a püspökhöz sok-sok ajtón át, sok ajtón-

több 1764-ben Ungvárra s végül 1770-ben Egerbe helyezik át. Itt éri utól 1771. április 16-án a halál.

Sinkovics utóda a szintén magyar Répszeli László lett, a ki 1761-ben vette át a gyulafehérvári gimnázium vezetését. Répszeli mint tanár Pozsonyban 1730-ban kezdte meg működését, 1731-ben pedig ugyancsak hasonló minőségben Nagyszombatban alkalmazták. Az 1733—4. években őt ugyan mint theologust Bécsben találjuk, de 1736-ban Grácban működik. Mint fölszentelt pap 1737-ben Besztercebányán, az 1739—42. években Kolozsvárt, 1743—8-ban Nagyszombatban szerepel, 1749. augusztus 3-ikától a kassai, 1756. május 19-ikétől kezdve pedig Kolozsvárt a nemes ifjak konviktusának az igazgatója. Innen kerül 1761-ben mint gimnáziumi igazgató Gyulafehérvárra. Egy év múlva, 1762-ben azonban már Budára távozik s itt éri őt utól a halál 1763. április 24-ikén.

Répszeli távozásakor előjáróinak intézkedésére 1763-ban a szintén magyar Fonovics János veszi át az erdélyi püspöki

állón keresztül nagy utánjárással lehet bejutni. Amily nehéz az ut befelé, oly nehéz kifelé. Ritkán megy a püspök bérmautra, akkor is 5–6 falu népét gyűjtik össze, hogy könnyebb legyen. Szememnek és lelkemnek még nagyon élénk az ellentét, azért voltam kénytelen felemlíteni, emlékeztetésül mindazoknak akik nem értenék azt a határtalan áldozatosságot, mely Majláth püspök lelkéből árad hiveire.

Akinek olyan háborus programja van mint az erdélyi Főpásztor, attól nem kell félnie senkinek, hogy valakinek is terhére lesz utjával. Váratlanul, meglepetésszerűen indult el. Azzal az igénytelen egyszerűséggel, mely őt jellemzi. Olyan csendben, hogy idő se jutott volna ünnepies fogadtatásokra, de meg éppen ez is volt a célja. A szokásos vármegyei díszkíséretet is szerény és meggyőződéses lélekkel utasította vissza. A Főpásztor bérmautja nem teher senkinek! Nem von el és nem enged senkit észöllíthatni munkájától. Az ur a tollat, a munkás a szerzőjét nem teszi le miatta, hogy diadal-kapukat szegezzen. Az ő diadal-kapui láthatatlanok. Csak érzésből fonják feje fölé, alakja köré, csak meleget sugárzanak a lelkek kapui, ahol ő áthalad.

Az erdélyi püspök sohasem fárad el. Most indult el, mikor a székely vármegye is külhaderületnek nyilvánították, amikor az igazolványos utazás is oly nehéz. A püspök a kézdí-orbai esperes pap-sághoz intézett körlevelében szépen kifejtette, hogy lehet-e és szükséges-e ilyen viszonyok között is bérmálni? Meggyőződhetik arról mindenki, aki apostoli útjában megfigyeli a Főpásztort. A szava és a példája: orvosság a nehéz napokra, ahol ő jár, ott nincs drágaság! Egész lényé tiltakozás a fényűzés ellen. Otthon a palotájában se szereti s ha bérmautijában egyféle husételnél többet adnak asztalra, — bizony nem eszik belőle. Példájával és szavával vigasztal, hiszen a lelkében él a vágy az erősítés, a hit, a vigasz után. A béрмаajándékok is el-elmaradoztak. A réz az ezüst: lélekre változott s azok szeretete találkoztak, kik talán gyűllölködtek addig.

Nagy és rendkívüli idők jele, hogy

székely főgimnáziumának és finevelő intézetének vezetését. Ez a búgó pap és kiváló tanférfi a gimnázium két felső osztályát Sopronban végezte s miután Trenesenben novicius éveit kitöltötte, 1737-ben a győri gimnázium egyik tanszékét foglalja el. Bölcsészeti tanulmányait az 1738–40. években Gráczban befejezve mint tanár 1741-ben Sopronban, 1742-ben Kőszegen, 1743-ban Nagyszombatban működik, a honnan előljárói Kassára rendelik, hogy ott az 1744–7. tanévek alatt a négyévi teológiai kurzust végezhesse. Főszentelése után 1750-ben Kolozsvárra, 1754-ben Győrbe, 1758-ban Nagyszombatba, 1759-ben ujonnan Győrbe, 1761-ben Budára, 1762-ben Kassára s innen 1763-ban Gyulafehérvárra kerül. Innen négy évi búgó működés után 1767-ben újból Budára s végül 1770-ben Egerbe távozik. Itt fejt ki mint rendtag rendjének eltörléséig utolsó tevékeny működését.

(Folytatjuk.)

Erdélyország főpásztor, gróf Majláth Gusztáv ő excellenciája bérelt kocsin vonult be bérmautjára! A munkás kis székely lovak talán elhullottak szegénykék a háboruban s valószínűleg az uri paripák is tudják kötelességeiket. Szóval: a Főpásztor bérelt kocsin jött! Saját kocsija és lová szállítása mostani időkben sok nehézséggel ütközött. (Otthon a két szürke érdekes társalgást folytat erről a felfordult világról! Egyszer elárulom őket!)

A püspök nagyon le tudja szállítani igényeit kocsik, lovak és mindennek irányában. Csak ez a háromszéki Nemere nem neki való, ami vagy egy hét óta élesen, hegyesen, siváran sikolt. A püspök ugy hívja: vékony szél! Habár a püspök lakószobájában 10 C. a levegő! de ezekhez a száraz sivár szelekhez csak a háromszékiek ha hozzá szoknak. Szegény jó püspökünk egy kissé berekedt... Kézdívásárhelyt a minoriták kertjében volt a fogadás az új házfőnök Asbóth Viktor saját díszítésű lugasában. A püspök ugyan minden fogadtalást előre letiltott, de a vásárhelyieknek jobban esett, ha külsőleg is jelét adhatták az őszinte örömmek, melylyel a Főpásztort várták. Dr. Török Andor tartalmas és meleg szavai után Dr. Haas a törvénytudós elnöke beszélt önmagához méltóan s mindezt betetőzte a ref. lelkész szép és kedves figyelem, aki hiveit a Főpásztor elé vezette és meleg őszinteséggel üdvözölte a püspököt. A A vásárhelyiek szeretete és igaz öröme már a vasuti állomásnál megnyilatkozott, ahonnan a Püspök a kórházba hajtattat s az ő csodás közvetlenségével a sebesülteket vigasztalta. Sajnálatos félreértés folytán a kórházból az apácák eltávoztak, csak egy debreceni diaconissa pótolja őket sok áldozatossággal, ami a feladat nagyságához irányítva kétszeresen értékes. Onnan a gimnázium és polg. fiú iskola ifjuságához ment a püspök és fél óras kedves beszéddel irányította lelküket. Délután gyóntatás, este háborus litánia. Balázs kanonok megnyugtató, főlemelő értékes beszéde. Másnap áldozás és 45 bérmálkozó.

Ugyanezzel a szeretetteljes lelki-készséggel és frissességgel érkezett a püspök délután Kézdíszentlélekre, ahol mindjárt halotti litániát tartott, megemlékezvén a megboldogult Markaly főesperesről, akit utolsó látogatásakor még teljes erejében hagyott. Ugyancsak megemlékezett arról a 25 hősről, ki e faluból kiindulva sohasé térnek már vissza a harcmezőről... Bold. Szűz litánia és pápai áldás után gyóntatás estig. Másnap 298 bérmálás! Talán szép szám tiszteletére. az idő is kedvezni akart s a bérmálást szabadban tarthatta a püspök. Példás rend és igazi áhitat, a közös szép ima láthatóan jó hatást tett a főpásztorra. Ahol oly lelkes, energikus, tevékeny és derék pap van, mint Oláh Dániel, ott nem is lehet más az eredmény. Bérmálás után maga az esperes, majd Pál Péter a község képzett, intelligens jegyzője és az igazg. tanító üdvözölték a püspököt dicséretes rövidséggel és tartalmassággal. D. u. vagy 50 leány congreganista felavatása következett, ahol ismét Balázs kanonok szép beszédében gyönyörködtünk, aki a rekedt püspököt helyettesítette.

A szárazpataki és kézdikővári ple-

bános, a kedves Náci bácsi is ájtott egy kissé tájékozódni, mert ugy hallottuk másnap 9 óra tájt érkezik oda a Püspök, ahol vagy 100 bérmálkozó várja. Azt is megemlíthatjuk, hogy ebéd egy ny. kántortanítónénál lesz, aki érthető szeretettel és izgatottsággal várja magas vendégét. Ugyanis a faluból a Potsa család elköltöztöti és a régi kuria ma községház. Így kerül a Főpásztor új szállásra. Itt e gondolatnál fölvetődik a lelkemben egy pusztuló világ, a székely nemesség. Mekkora a multja ennek az osztálynak! Vajjon a jelen: vezet-e majd messze jövőndöbe? Mennyi muladozó kuria mindenfelé! Mennyi gazdátlan élet! Hová tűntetek régi nemes székely ősanák? Régi nemes magyar sarkak hol van az urnó a kuriátokból? Hová lett? Miért nincs? Miért vannak mások ott, akik nem méltók a nemes székely őrök helyébe.

Óh ha tudnátok, milyen szomoró az, milyen szomoró az, mikor ősmagyar kuriákban csak a mult mesél!

Egy háborus felolvasás.

N. TERSZTJÁNSZKY SÁNDOR.

II.

A posztócsalók sem tudták a nagy munkahiányt megszüntetni, még mindig akadtak, akik egy betevő falatra valót nem tudnak megkeresni. Ezeknek a felségelyezésére azután az állam és a társadalom, a városok, egyletek és magánosok különböző népjóléti intézményeket, munkaközvetítőket, melegező szobákat meg népkonyhákat állítottak fel. Távol legyen tőlem, hogy én most ezen intézményeknek működését szóvá tegyem. Ezekre szükség volt s az alapítók mindenestre a szentírásnak azon tanácsát követték, hogy inkább kilencvenkilenc méatlan részseljőn segítségben, mint hogy egy igazi és arra érdemes visszautasítások. Azt természetesen nem is sikerült kikerülni, hogy érdemtelne ne kapjon segítyt, annál inkább szükségesnek tartom azokat kiemelni, akik tényleg törekedtek a segítyt kiérdemelni. Akik reggel a menedék helyről elmentek az ingyen tejesarnokba; onnan elindulva felkerestek néhány jótékony egyület, hogy azok tagjainak az irtalmasság gyakorlására alkalmat adhassanak, már tizenegy órakor hamar elisiettek az első népkonyhába, nehogy későn jöttükkel a bekövetkező tolongást növeljék, onnan még nagy fáradsággal elisiettek a másik népkonyhába segíteni, hogy az ételeknek esetleges megmaradása és elomlása miatt az intézmény érzékeny erkölcsi kárt ne szenvedjen. délután azután elmentek a melegező szobákba, végül mielőtt még az éjjeli szállásra vissza tértek volna, még bepillantottak a „RÁKHOZ” címzett munkaközvetítő hivatalhoz is, csak nem akad még aznapra valami munka és ezzel lelkiismeretesen befejezték egy napi dolgukat. Természetes tehát és ezt nem is veheti tőlük senki sem rossz néven, hogy ekkora nagy elfoglaltság mellett nem is érhettek rá például nálam arra, hogy fát az utcáról behordjanak, vagy a kertemben valami nap-számos munkát végezzenek.

Nagyon fontos de annál háládatlanabb szerepet töltenek be az ugynevezett részmadarak. Ezek a madarakkal semmiféle összekötetésben nincsenek, csak úgy hívják őket.

A feladatok abban áll, hogy a rossz, különösen még nem egészen biztos híreket lehetőleg megnagyítva és ügyesen kiszívve a leggyorsabban elterjesszék. Ezek a vészmadarak természetesen hiteles és nagyszámú összeköttetések révén hol egyes emberekről tudják, hogy ki hol, milyen körülmények között esett el halt meg, vagy jutott fogságba, hol pedig egész ezredekéről vagy hadtestekről tudják, hogy hol estek vízbe vagy repültek a levegőbe, városoknak elfoglalásáról, várak bevételéről, nyílt csaták kedvezőtlen kimeneteléről ők már két-három nappal előbb vannak hol saját szemük, hol a fiúk által a legpontosabban értesülve. Ezeknek a híreknek a terjesztése természetesen igen háládatlan feladat. Éppen azért vagyok kénytelen az igen tisztelt hallgatóm jóakarátá számukra megnyerni. Mert amilyen háládatlannak látszik ez a feladat, éppen olyan hasznos és azért szeretem is a vészmadarakat. Én t. i. úgy tudok örülni azon, ha megtudom, hogy a tegnapi hallott rossz hír nem igaz. Egy szó sem igaz belőle. Ettől az örömtől elmaradtam volna, ha nem lettek volna vészmadarak. S miért ne legyen az embernek ebben a rossz időben egy kis öröme is.

Hogyan szórakozzék a pap?

(Részlet Josef Walter, Der Katholische Priester c. művéből.)

Gaudete in Domino semper. (Philipp 4. 4.)
III.

Isten szabad természetében való mozgás azonban nem csupán a szellemi felüdítést szolgálja, de nem kevésbé az egészség megőrzését is. Hány lelkész szerzett az idők folyamán testi bajokat és az által szellemileg is hanyatlott, mivel megvonta magától a kellő testi mozgást, akár mert sajnálta erre az időt, akár mert igen kényelemszerető volt. De mindez idővel megbosszulja magát és a betegágyhoz vezet vagy más munkaképtelenséghez.

Ez már aztán igazán nem kényelmes, annál kevésbé időnyeres. Egy lelkész ismerősöm már-már hogy teljesen elviselhetetlen testi és szellemi bajokba esett. Miután pár héten keresztül az orvos tanácsára naponta hatalmas mozgásokat tett és a szesz italok mértékét, bárha korábban sem élvezte túlságosan, méginkább megszorította, úgy érezte magát, mintha újjászülött volna. Bárcsak sok pap használná fel ezt az egyszerű receptet, ha észre veszi, hogy bizonyos kellemetlen érzése támadt; bizonyára hasonló jó eredményt fog tapasztalni: Mens sana in corpore sano.

4) Hogy be ne savanyodjék, mint ahogy mondani szokás, ajánlatos, hogy a pap évente vagy legalább kétévenként egy-egy kis utazásra keljen; lehet az egy kis széjjeljárás a vidéken vagy hegymázás, hogy az ember saját hazájának egyes részeit megismerje és azok természeti szépségében gyönyörködjék, lehet zarándok-út is valamely távolabbi eső kegyhelyre, hogy az ember ismeretlen vidékeket és helyeket lásson; lehet ez művészeti utazás, hogy régi emlékműveket tiszteletreméltó dombokat, értékes műgyűjteményeket felkeressen. Az ilyen utazások alkalmával mindig nyílik alkalom, sokféle megfigyeléseket tenni, idegen szokásokkal és erkölccsel, különböző népjellemekkel megismerkedni, világ- és emberismeretre szert tenni. Itt vagy amott ismeretséget is kötünk, amelyre mindig kellemesen

emlékezünk vissza és ha esetleg egy-egy ilyen ismeretséget továbbra is fenntartunk, hasznót hozhat egész életünkre. Igen ajánlatos ilyen utazások alatt jó térképekből és könyvekből szorgalmasan tanulmányozni az illető országot és népét, hogy előre ismerjük. Így néhány óra alatt többet tanulunk és élvezünk, miha készületlenül naphosszat barangolunk, és az utazás haszna is tartósabb lesz. Eképen a pap látóköre a legelőnyesebben kiszélesül, szelleme sokoldalú lesz és a tapasztalatoknak oly kincsesházára tesz szert, amelyek hosszú ideig frissen tartják a lelkiéletét és jótékonyan fognak be életébe és működésébe. Hozzá még az utazás sok fáradalmaiból megtérve újlag jól fogjuk magunkat érezni otthon, boldogok és elégedettek leszünk. Ami azonban az ilyen egy vagy kéthetere terjedő hosszabb kirándulást különösen hasznossá és kellemessé teszi, a megfelelő társaság. Ezért két vagy három papnak, kik jól összeillenek, kellene ilyen utazásra egyesülniök, hogy mindből kettős hasznót és élvezetet merítsenek. A papi erény védelme szempontjából is igen jó, ha a papok társaságban tesznek ily utazást és egymásnak jó orángyalai lesznek.

5) Ilyennek vagy hasonlóknak kell lenni a pap szórakozásának. A világ természetesen egészen más szórakozásokat ismer, más szórakoztató olvasmányokat, más szórakoztató helyeket, csaknem kizárólag csintalan vagy vétkes társalgást. Ilyen helyt a papnak nincs mit keresnie. Vendéglőben sincs helye világi pajtások között. Annál kevésbé szabad a papnak szórakozást női társaságokban keresnie. Ugy a szórakozás megválasztása, mint nemére és módjára vonatkozólag érvényesül az apostol intelmé. Nolite conformari huic saeculo. (Róm. 12. 2).

Bizonyos nemes vonás legyen a pap szórakozásában is, és ez a nemes vonás az élvezetek tartamában és módjában való önmegtartóztatásban és önuralomban nyilvánuljon. Szórakozás és üdülés közben sem szabad szem elől téveszteni az apostol szavát: Semper mortificationem Jesu in corpore circumferentes (II. Kor. 4. 10), s meg lehet győződve, hogy ezáltal a szórakozás örömeit nem csorbítja, sőt inkább sajátos, jótékony zamadot ad nekik. Mennyire épületes a világi emberek számára is, ha látják, hogy a pap nem adja magát szenvedélyesen ilyen dolgokra, hanem nemes önmegtartóztatásban a szórakozás idején sem feleli el magas és szent hivatását! In omnibus exhibeamus nos sicut Dei ministros — nemini dantes ullam offensionem, ut non vituperetur ministerium nostrum. (II. Kor. III. 6).

Októberi Avés alkonyok . . .

írta: Zagyva Mariska.

Ablakom alatt a fák levelei rozsdás foltokban bomladoznak s a korai csipős szelek marékszámra pergeti hullatja őket. Hull a levél, — hull, sikongva jajgat a szél, a gondolat meg száll, halkán csendesén, félve, remegve, messze, hova, merre? — Ki tudná megmondani?

A templomok harangja bűg felém távolból közelből, lágyan édesen, hivatgón. Akinek szive van érti a harang szavát mindig. Most jobban mint valaha!

Ma a tűzhelyeken, a lelkekben áldozatlángok lobognak! Ma mindent adni kell örömet, boldogságot, nyugalmat, apró in-

tim kedvteléseket, mulandó éniük becses virágait. Felesleges! Nincs maradandó egyse e dédelgetett kedvencekből. A nagy chaosban minden összeomlott. Szívünk verése elállt s a bódult keserűségek síkoltó zajából főnixsz madár módjára újra éledt az elfeledett, eltemetett, elaltatott, megtépett; de kinem halt isteni szikra: Hiszek! — Hiszem az örök életet! — Hiszem a feltámadást! Hinnem kell.

Hogy elviselhessem a halál gondolatát, a halál látását, a halál dús aratását, mely minden pillanatban rendet vág testvéreim élő sorfalából. —

Beszélve bűg az ércnyelv szava felém, hideg, szeles, ködös alkonyatban. Valamikor rég édes melódiák, finom harmóniák rezdültek rája lelkem hurjain.

Ma — ágyuk dörgése, puskák ropogása, gépfegyverek kattogása, gránátok robbanása és drága testvéreim észbontó jajja, haldoklók végső sóhaja száll felém vértől biborosan — füstől kormoztatan feketén. Mennyi vér, mennyi gyász! mennyi kín. Tengere a fájdalomnak, hőmpölyög a vértől azóit földön. Milliók szívverése hal el örökre! Mennyi köny. Sikolt a fájdalom itt is — ott is mindenütt hol emberek élnek. Felbűg a szívből jövő zokogás; az árvák atyjait keresik, az özvegyek a drága férfit, az arák jegyesüket, sóhajtják; az anyák fiaikat kérik. Melyik fájdalom mélyebb — melyik siralom szentebb? Ó! de megokasodott a mulier fortisok gyászfátyolos serege a földön.

A bibliai erős asszonyok ékes hada virraszt a vérzivataros könyözönnel borított világ chaosban. Októberi Avés alkonyokon a siralmak imára változnak, megértik a mélabus harangszót a tépett szívű emberek itt is — ott is. Elhal a panaszszó, csendesül háborgó, vergődő lélek. Felzúg az Áve esdűn, szívből — egetek nyitogatva. Soha ilyen októberi Ávék nem szongtak a magasságos egekbe, mint most!

A konfessorok, a martýrok, csudás korát éljük! Titkok világa leng bennünket körül. Nagy idők vajudó, zúgó zivatarában emeljük fel könyfátyolos szemünket a földi kinok rémségeitől az égfelé! Hitünk lángja csapjon az égre; milliók szíve dobbanjon össze s zengjék milliószor: Áve, Áve mater Dolorosa!

Ora pro nobis — Pro pace — pro pace!

H I R E K.

— XII. püspöki körlevél. Tartalma a következő: Magyar fordításban XV. Benedek pápa szózata a béke érdekében, melyet a szószékről felkelt olvasni a híveknek. 3 római döntés, a harangok összeírásának elrendelése, az Erdélyi Pártfogó Egyesület felhívása, a háborúban elesettek árváinak gondozása érdekében, a huszofogásztás korlátozásáról kiadott miniszteri rendelet, előszóval tett misealapítványok illetékmentesek, ha az alapítványok részére nem állítatik ki alapító levél. A Lachenbacher-féle pályázat, melynek díja 1200 K. tétele pedig „Exponantur historia phariseorum et saduceorum“. Közlése annak hogy X. Pius pápa siremlékére begyült összesen 94414 K.

— Sz. Mihály napja a székesegyházban. Egyház-megyéink védőszentjének ünnepén fé-

nyes istentisztelet volt a székesegyházban amelyet Tamási Áron nagyprépost celebrált. Az ünnepi beszédet Véger Alajos káplán mondotta. Jelen voltak a gyulafehérvári iskolák növendékei is.

— **Státusunk gyulafehérvári főgimnáziumának** tanulóifjúsága szeptember 18-án és 19-én végezte tanéveleji közös szentgyónását és szentáldozását. Püspök Urunk a hosszabbra nyúlt háborus szünidő után maga köré gyűjtötte szeretett tanulóifjait az ősi székesegyházban, a tanévet megnyitó Veni Sancte-val leesdette reájuk a Szentlélek Uristen kegyelmét, majd lelkes beszédet intézett hozzájuk, amelyben lelkükre kötötte, hogy a tanévet kezdő szentáldozásukat ajánlják fel engesztelésül a hosszas szünidőnek sok mulasztásáért és hibájáért, azután bűcsüztől el tőlük: kísérségét az új tanév komoly munkájához; imádkozzanak azután jó tanáraikért, akiknek ezekben a háborus tanévekben sokkalta nehezebb és több munkát kell végezniük; végül gondolatok mindig háladosat szívevel a harctéren küzdő testvéreinkre, akik édes hazánkért és mindnyájunkért küzdenek és helyt állanak. Majd megáldoztatta a tanulókat s azon kéressel bűcsüztől el tőlük: kísérségét az új tanév komoly munkájához; imádkozzanak azután jó tanáraikért, akiknek ezekben a háborus tanévekben sokkalta nehezebb és több munkát kell végezniük; végül gondolatok mindig háladosat szívevel a harctéren küzdő testvéreinkre, akik édes hazánkért és mindnyájunkért küzdenek és helyt állanak. Majd megáldoztatta a tanulókat s azon kéressel bűcsüztől el tőlük: kísérségét az új tanév komoly munkájához; imádkozzanak azután jó tanáraikért, akiknek ezekben a háborus tanévekben sokkalta nehezebb és több munkát kell végezniük; végül gondolatok mindig háladosat szívevel a harctéren küzdő testvéreinkre, akik édes hazánkért és mindnyájunkért küzdenek és helyt állanak.

— **Szentóra** tart oltáregyletünk holnap október hó 3-án a zárda templomban. A szt. beszédet Pálfi János zárdai lelkész tartja. A szt. olvasót fegyvereink győzelmeért és a diadalmas békéért ajánljuk fel.

— **Vásár.** A Szt. Mihály napi vásár — mint halljuk — okt. 4-én tartják meg.

— **Prímícia Csikatosözegen.** Vasárnap 26-án igen szép és kedves ünnepünk volt. Örvendett a család, örvendett a rokonság, a környékbeli papság és a nép, mely a szétnyomásig töltötte meg Csatoszeg templomát. *Tólor István*, helybeli kántor urnak második pap fia, *Jóska* tartotta meg primíciáját.

Beharangszó után a papság a hívek nagy processiójával vezette be a legújabb papot a plebiániáról az Úr oltárához, hogy ott halálból annyi vágyódás és készülődés után az örömmel égitő hangján énekelje el az első gloriát.

A manuactori tisztelet *Hosszu Ferenc* sztkirályi apát és *Bátint Lajos* somlyói főesperes urak vitték. A Veni Sancte volt a meleg alap hang, mellyel kezdetét vette az első áldozat. A Szt. lélek melege forró lett a primiciáns ajkán és e forróság vitte magasba első gloriáját, minden imáját.

Az evangélium után *Ince Domokos* csikaszentgyörgyi plebános, országgyűlési képviselő ur lépett a szószékre és már jellegével jelentette, hogy ő ma ez ünnep magas hangján lelkének egész tüzevel óhajtja a primiciánszhoz, övéhez és a templom egész népéhez szólni.

A lélek tüzeit széthányó rethorikával felépített nagy koncepcióju beszéd után a primiciáns könyvtől áztatott szemmel folytatta tovább miséjét. A mise végén pedig áldás osztás közben forró szeretetét ismét csak könnyek között esköltözte szét oltár testvérei, családtagjai s rokonsága között.

Mise után delebed volt. Este meg vacsora. A szívesen látott vendégek mindvégig finom érzékkel maradtak meg a háborus idő keretei között.

Több pohárköszöntő hangzott el. A primiciáns éltette Ő Szentségét, Ő Felségét fegyverünk győzelmével. Meleg szavakkal rota le háláját Erdély aranyos lelkű püspöke iránt is, aki fejedelmi gondoskodással mindidáig segítette őt. És amikor szüleihez fordult, beszélt a szó helyett a sűrű könny. Majd a két manuactor vitte tovább a szót. A későbbi köszöntők között az egyik éltette az emlékezetes nap szónokát úgy mint papot, úgy mint képviselőt.

Jóska barátunk szerdán már utra is kelt. Elment Ditróba „ad consummationem sanctorum, in opus ministerii, in aedificationem Corporis Christi.” (Ad. Eph. IV. 12.) —(s.)—

— **Az erdélyi egyházmegyei papok Missio egyesületeinek elnöksége** ezennel kéri a fűdő papságot, hogy aki az egyesület tagjai közé akar lépni és eddig még nem jelentkezett, haladéktalanul jelentkezzen. Együttal a tagsági díjakat (2 K.) is legyenek szívesek beküldeni.

— **A tizenyolc évesek behívása.** Fiatal, simaarcu ifjak vonulnak be okt. 15-én a Komor külsejű kaszárnyákba. Csendesebbek lesznek a mezők és hegyek, üresebbek az iskolák padjai. A gyulafehérvári gimnáziumtól is sokan vesznek bűcsüt, köztük két növendékpap is. Bűcsüt vesznek, hogy majd a a győzelem után a békés hazában fejezzék be békés tanulmányaikat.

— **Székelyfalva a Kárpátokban.** A Kárpátok vérről megszentelt sziklabástyáin a nemzet áldozatkészségéből újraépülnek a rombadőlt falvak. A székelység, amely hű maradt ősei nevéhez, ki akarja venni a maga részét is ezen a téren is és egy falut fog felépíteni, amelynek neve Székelyfalva lesz. Modern felebarátai felebarátai szeretetet gyakorol az, aki hozzájárul e nemes cél megvalósulásához.

— **Gondoskodjunk katonáinkról.** Ez a nyár olyan kevéssé volt nyár, hogy nem esoda, ha mindsrűbben jön katonáinktól, kivált a hegyek között harcoktól, panasz, hogy hűvösek az éjszakák, fáznak, sok a hűlés, reuma, jó lenne már készenlétben valami meleg gyapot-ing, harisnya. Pedig ezennel már minden nappal jobban kimegyünk a nyárból és ha mar most fázunk itt-ott a fiaink, mi lesz később? Gondosság minden jónak anyja mondják a falu vénei. Hát miért ne legyünk már egyszer mi is ilyen gondosan okosak? A fronton verekedők egészsége nemcsak ma drága, — aholnapokra is gondolni kell és meg kell tudni óvniuk őket a hűvös esős, szeles, nyirkos őszi hetek viszontagsági ellen. Ne akkor kezdjünk munkához mikor már körmünkre ég a sürtetés. Jobb mindenbe idejékorán úgy hozzákészülni, hogy az embert semmi meglepetés ne érhesse. Moltke 1871-ben azért nyerte meg a háborút, mert ott is előkészítette a visszavonulás útját, ahol erről szó sem lehetett. III. Napoleon katonáit pedig éppen az vitte a kátyuba, hogy minden visszatörölődésbe előkészületlenül estek. Nekünk ugy kell szervekednünk, mintha biztosan eljönne a második téli háború is. Akkor nem érhet se baj, se meglepetés és a mi nem kellett, eltehetjük a nagy idők emlékeül vagy hadgyakorlatok idejére. Németország és Ausztria máris megelőzött ebben minket. Annnyira főkészültek a nyáron, hogy bajos lesz utolérnünk őket, de ha a magyar hölgyek akarják, még van idő rá, hogy akár el is hagyjuk. Elő hát a tavalyi acél lándzsákkal, vadászatot kérünk a pa-

mut után és szorgalmat az eredmények körül. Minden frissen dolgozó pár kéz olyan Moltke-féle visszavonuló utat épít meg, amelyre ellenségeinket fogjuk rászorítani.

— **Magyar jezsuiták az olasz harctéren.** A Magyar Kurir jelenti; Speiser Ferenc, a Jézustársaság magyar rendtartományának főnöke a rend két tagját P. Müller Lajost és P. Elsasser Gyulát az olasz harctéren megbeszült magyar katonák lelki gondozására végezt a dekarinthiai St. Andrásba küldte. A két jezsuita elsőrangú missziós szónok s mivel egyikük sem teljesít katonai felkészítést, a Jézustársaság magyar provinciális a fentemlített munkakört jelölte ki számukra.

— **Papi lelkigyakorlatok.** Az alábbi sorok közlésére kértünk fel.

Papi lelkigyakorlatok ezennel sokak óhajára egész éven át tartatnak a Kongregáció-Otthonban, míg Isten segítségével az exercimios ház eszméje valóra nem válik. A következő két hónapra a még be nem töltött csoportok ideje: Szeptember 27 — október 1., október 18 — 22.

A lelkigyakorlatokon résztvevők szíves figyelmében ajánljuk.

1. Megérkezéskor Budapest VIII., Horánszky-utca 20 sz. alatt jelentkezzenek.

2. A leveleket azonban mindig Budapest, VIII., Mária-utca 25. címen küldjék.

3. A szentgyakorlatok kezdetét megelőző két napon (szombaton vagy vasárnapon) érkező jelentkezést nem vehetjük figyelembe; jelentkezés nélkül pedig senkit sem fogadhatunk be.

4. Az esetleges visszalépést legalább 3 nappal a lelkigyakorlatok kezdete előtt jelezzenek.

5. A lakás, étkezés és kiszolgálás a szentgyakorlatok kezdőnapján (hétfőn) délután 4 órától fogva a zárónap reggeléig (pénteken 9 óráig) vehető igénybe.

Az utolsó konferencia tárgya a Mária-kongregáció vezetéséről szólni.

— **Halálólas.** Az udvarhelyi espereskürieti papság a maga, a rokonság és a volt hívek nevében is szomorú megilletődéssel tudatja, hogy főtisztelendő BODÓ ALBERT nyugalmazott kápolnasfalvi alesperes-plebános életének 76-ik, papságának 53-ik évében, folyó hó 24-ikén a szentségekkel ellátva az Urban esendesen elhunyt. Temetése folyó hó 27-én d. e. 9. órakor lesz hívei köze a kápolnasfalvi temetőbe. Az Ur levegen jutalma az örökéletben híveit buzgó hűség lelkipásztorának Székelyudvarhely, 1915 szeptember 25.

R. I. P.

— **Balázsfalvi nagyprépost halála.** Moldován János görög katolikus nagyprépost, érseki helynök rövid szenvedés után mult hó 22-én elhunyt Balázsfalván, 82 éves korában. Moldován halála gyászba borította az egész görögkatolikus románságot, amelynek egyik legnépszerűbb egyházi vezetőembere volt. A megboldogult nagyprépost nevezetes szerepet játszott a román görög kálholikus egyház életében. Fiatalabb éveiben tanár volt a balázsfalvi gimnáziumban és mint ilyen rövid idő alatt kanonok lett. Vancea érsek halála után Mihályi Viktor kinevezéséig ő vezette a metropolita ügyeit, mint káptalani helynök. Moldován irodalmi munkásságát is fejtette ki, több egyháztörténelmi és filozófiai munkát adott ki.

— **Rokkantak — özvegyek.** Csak salamon-i ítélet tudná eldönteni ki szolgál rá

jobban legfájdalmasabb részvétünkre? A lezört dala, vagy a tölgyfát repkénymódra körülölelő, annak életnedvéből táplálkozó el-tartott feleség, aki mellől kidőlt a tápláló tölgy? De nemcsak nemlehet, nem is szabad különbséget tennünk; teljesen egyenlő mértékben vagyunk felelősek minkettőlük megcsontított életörmeért, hiányos munkaképességéért, teljes egyéniségének megrövidüléseért. E kérdés gyakorlati megoldása felé vezető utat mutatja „A NŐ” című feminista folyóirat szeptemberi számának megleghangú vezércikke. Megemlékeznek e lapban arról a nagyarányú békeakciónál, amelyet az entente és a semleges országok asszonyai indítottak hazájukban, Kedves, humoros, de minden részletében találó és őszinte az a cikk, amelyet Charlotte-Perkins Gilman írt a női kalapról, bizonyára nagyon sok gondolkodó asszony és férfi saját véleményének kifejezésre juttatását látja majd a szellemes értekezésben. A cikkek között lapozva, az olvasó szemébe tűnik arról a nagyarányú akcióról szóló beszámoló, amelyet a Feministák Egyesületének munkaközvetítő irodája fejtett ki a lefolyt évben. A közlemény szerint 14606 esetben juttatott az egyesület álláshoz, illetve keresethez nőt. Számos érdekes külföldi és hazai hír, cikkek és glosszák teszik változatossá a magas színvonalon álló egyetlen magyar nőmozgalmi lapot: „A NŐ”-t. A lapkiadóhivatala (Budapest, V. Mária Valéria-u. 12.) készséggel küld mutatvány számot. A lap előfizetési ára: egész évre 5. K., félévre 2-50 K.

— **Dohányzási tilalom az ifjúságnak.** Sübeck város egészségügyi tanácsa szigorú rendeletben megtiltotta a dohányárosoknak hogy 16 éven aluli gyermekeknek dohányt szívart, cigarettát árusítsanak. A szülők, nevelők s munkaadók joga és kötelessége ezt ellenőrizni. A rendelet ellen vétők 60 márkáig terjedő pénz vagy 14 napi fogházbüntetéssel sújtathatnak. — Ugyan nálunk mikor bocsájtanak ki ilyen rendeletet?

— **Felolvasás.** A kolozsvári Oltár-Egylet szept. hó 30-án a belvárosi leányiskolában felolvasást tartott: „Jézus Szt. Szíve nagy ígérete” címmel. Tartotta dr. Hirschler József praelatus plebános.

— **A béke és a vallás.** A harcok mezéjén, az élet-halál küzdelemben a vallás, az Istenbe vetett hit önt bátorságot, kitaratást és megnyugvást a szívekbe. A vallás a harcosok legnagyobb kincse! Hogyan kérnek imakönyveket a mi vitéz véreink, hogy fáradt lelküket felüdítsék a vallás sz. igazságain? Ez a háború nagy tapasztalata és mégis vannak, akik ennek az ellenkezőjét hirdetik. A Népszaváról és hasonszórú tákolmányokról nem is szólnak, csak a magyar feminizmus organumát említjük, amely határozottan kikel, hogy „a békemozgalmában a vallás égizse alatt is agítálnak.” Persze a pápáról is csak úgy nyilatkozik, mint egy szép, de értéktelen játékszerről. Bár tisztelettel hajlunk meg a feminizmus eredményei előtt és őszintén kívánjuk a valóéttel és ami helyzetünkkel megegyező vágyainak teljesülését, a jelen esetben mégis vétőt kiáltunk. Olyan feminizmus nem kell nekünk, amely vallástalan, amely nem akar tudni a Istenről, amely meg akarja dönteni az ezeréves Magyarország alapját. Nem kell akkor a feminizmus, inkább maradjon minden a régiben. Nekünk csak

olyan mozgalom kell, amely az őt megillető tiszteletben részesíti a vallást. Tisztelt hölgyek, jó lesz egy kissé komolyabban gondolkodni, mert ki tudja, nem mér-e önkre is egy kivédhetetlen csapást ez a borzalmas háború? I. Béke állandó béke is csak akkor lesz, ha mindenki uralkodni engedi a vallást?

— **A háború.** Kepler Vilmos rottenburgi püspök nem rég megjelent páratlan mélységű művében (Leidenschule) a jelen háborúról elmélkedvén a következőket írja. „A háború törvénytevés elsősorban azok fölött, akik akaratok ellenére fegyvert fogtak; törvényhozás azok fölött, akik mint győzők fognak kikerülni a küzdelemből. Törvénykezés fölötted is — édes hazám! Remegve ejtjük ki e szavakat, de kénytelenek vagyunk megmondani az igazságot. Szívünk telve fájó érzéseivel, mert mi is vétkesek, mi is hibásak vagyunk.

Panaszt nem emelünk a haza ellen. De egy mellveréssel és egy harsogó meaculpaival elismerjük, hogy minden külső kultúra dacára az erkölcsi kulturát, a lelkiéletet elhanyagoltuk és lekicsinyeltük. Pedig gyakran hallottunk intő és kérő szót — nem figyeltünk rá. Most ime ránk szakadt a háború minden jajával, szenvedésével és aggodalmával.

... A háború népünknek nagy és nyitott sebére nyomta véres ujját. Ez a seb úgy fakadt, hogy széles körökben eltértek az ősi erénytől, a nemes erkölcsöktől, kiűzték az Istenfélelmet és a családihűséget, és mágukba szívták az arepirityán parázna művészet és irodalom mérget. Ez a rettenetes háború törvényszerűe elé idézi a hitelenséget, az elbizakodott anyagkultúrát, a modern érzelmi vallást, amely Isten és Egyház nélkül akar boldogulni. Maga elé idézi és végérvényes ítéletet mond fölöttük.

Egy a fontos és szükséges, hogy a hívő lelkek a vallás tiszta és szent légrébe emeljék a háborút, annak minden velejáróját imádságuk, önmegtadadásuk, áldozatkészségük és önzetlen munkásságuk által. Ebben a légkörben a háború is megszentül, a szenvedések pedig elviselhetőkké és gyümölcsözőkké válnak. A mi vitéz katonáink ebben is jó példával jártak elől. A templomból indultak a csatatérre, a borzalmak mezéjére. Az oltár ad nekik bátorságot és kitaratást otthon és a legvéresebb harcok között, tudnak tűrni és szenvedni az imádság erejével, tudnak meghalni is imádkozva. Az ima áldozatos szellemének kell összekapcsolni valamennyiünket — harcolókat és otthonlevőket — ezt a háborút az Isten háborújának kell tartani, hogy nyomon kövesse az Isten sz. békéje.

Csak egy hajszálon függ a csecsemő élete, ha emésztése nincsen rendben. Éppen ezért ne mulasszon el gyermekének idejekorán Nestlé-lisztet adni, ami által a jövőre nézve magát csak súlyos fájdalomtól és szemrehányásoktól óvja meg. Próbadozokst és tanácságos rőpiratot a gyermeknevelésről teljesen díjtalanul küld a Henri Nestlé cég, Wien, I., Biberstrasse 18 e.

Használjunk hadisegély postabélyegyet!

IRODALOM.

Isten vezess! Azzal szeress, hogy te vezess! Ezzel a címmel Gaal Elek ny. plebános egy kis füzetet adott ki, hogy „édes hazánknak forró szeretetből merített legőzhetetlen bátorságra” serkentse a mi vitéz katonáinkat. Amely nemes és dicsőretre méltó a cél, ép oly megfelelő az eszköz is, amellyel megvalósítja. Az egyszerű gondolkodású, erkölceiben még tiszta, Istent, hazát és királyt még mindenek felett szentnek tartó katonákhoz szől minden mesterkedés, minden cimoma nélkül, úgy ahogy észése ajkára hozta e szavakat. Elmondhatjuk minden soráról, amit a tábori püspöki hivatal jegyzet a kéziratra. „Inspirált lélekkel van írva és tollát az ember-baráti legnagyobb szeretet vezette”. A ki olvassa, annak lelke nem marad hidegen, de bátorságot és Isten iránti bizalmat fog meríteni. Az árát a szerző 10 fillérben állapította meg nekünk civileknek, katonáknak pedig ingyen adja, — legalább ezt olvassuk le a címlapról. Kapható: Tusnádfürdőn G. E. ny. plebánosnál.

Magyar kultúra. Társadalmi és tudományos szemle. (Megjelen havonként kétszer: 5.-én és 20.-án. Évi ára 12 korona. Budapest, VIII., Horánszky-u. 20 sz.) — Legújabb száma most jelent meg gazdag és változatos tartalommal többek között munkatársunk Dr. Rejőd Tibor egy érdekes tanulmányt: „Bergson filozófiája” címmel.

Jon Svensson S. I. Nonni és Manni, két izlandi gyermek igaz története. Magyar kultúra kiadása. Ára 1.40.

Nonni egyik rokonától azt hallotta, hogy a hosszan elnyújtott fuvolások megbüvöli és előcsalja a vízből a halakat. Felébred benne a vágy e nagyszerű és különleges látvány után, azért atyja engedélyével szerez egy plehfuvolát és csónakba száll kis öccsével, Mannival együtt, hogy elbűvölje a halakat. A zivatar azonban elragadja őket és halálos veszedelem fenyegeti életüket. E szorongatás közben fogadalmat tesznek Istennek, hogy mint Xaveri sz. Ferenc, ők is a pogányok megtérítésén fognak fáradozni. Hosszú hánykódás után egy francia hajóra akadnak, amely átadja őket egy Izlandba tartó gőzösnek. Örömmel térnek vissza szülőik körébe és büzgön készülnek fogadalmuk teljesítésére.

Rendkívül finom szálakból van össze-szóve Svensson elbeszélése. Sorai közül kic-sillámlik a gyermek lélek üde tisztasága és naivitása. A megkapó és változatos események alkalmasak arra, hogy a lelkekbe Isten iránti bizalmat öntsének. Nyugodt szívvel adhatjuk ifjaink kezébe. Figyelmüket legalább is annyira le fogja bilencselni, mint Robinson. Egyszerű, de csinos kiállítás. Az Apostol nyomda fejlődéséről tesz tanúságot. Cséfalvi.

A lélek szárnyain. Fekete József egres-tői plebános egy izléses kiállítású füzetben néhány saját kompozíciója egyházi éneket bocsájt a nyilvánosság elé, amelyekhez Resch L. György gyulafehérvári karnagy írta a kíséretet. Úgyesen összeválogatott énekek, méltók a jól sikerült megzenesítéshez. Éneklés közben a lelkek bizonyára közelebb fogják érezni magukat az Úrhoz. Különös dicsőretet érdemel a szerző ama buzgalma, hogy búvárkodott a régi énekeskönyvekben és azokból is bevett gyűjteményébe négy

darabot. Mennyi egyszerűségében is fenséges ének van a régi könyvekben, amelyeket már szinte feledni látszunk. Pedig valóságos lelki gyönyörűség elővenni pl. a Cancionale Catholicumát! Ajánljuk a szerzőnek, hogy még több fáradságot vegyen magának a régi énekek felújításában. Megérdemlik. A Battyanumban, — a mi kincsesárunkban is bőséges anyagot fog találni. Megrendelhető a Sz. Istv. Társulatnál vagy a szerzőnél. Ára 2-80 K. A tiszta jövedelem az egrestői igen szegény templom javára fordítatik.

Szerkesztői üzenet.

Cz. Könyvestábla. Jönni fog.
P. K. Minden meg van bocsájtva.
Z. A. A tárca jönni fog.

A szürkék. Köszönik a részvétet és érdeklődést: Kiméletesen bánnak velük ahogy magas koruk megérdemli.

Pályázati hirdetés.

A gyergyóalfalvi róm. kath. egyháztanács és isk. szék pályázatot hirdet a segédkántortanítói állásra. Javadalmazása: 1. Nevelési alpból 600 K., 2. Iskola pénztárból

200 K., 3. Stóla 50 K., 4. Alapítványi mi-sék után 15 K. 33 f., 5., Államsegély 6., Két sertés és marha legeltetési jog 9 K. 20 f., 7. Kertilletmény 20 K., 8. Törvényszerinti lakás. Pályázatok az egyháztanács és isk. sz. elnökének címére küldendők október 9-ig.

Pályázati hirdetés.

A lemhenyi államsegélyes róm. kath. elemi népiskola három tanítói állására törvényes javadalmazással okt. hó 15-ig pályázatot hirdetek, jelezve, hogy az első segédkántortani is, a második és harmadik pedig tanítónői.

Lemhény 1915. szept. 29.

LÁSZLÓ JÓZSEF
isk. széki elnök.

Csödtömegeladási Hirdetés.

Alulírott tömeggondnok a gyulafehérvári kir. törvényszéknek, mind csödbíróságnak 1915. évi 2686/10. számú végzése alapján közhírré teszem, hogy Vb. Tollusz Antalné bejegyzett szabócéggel közadós csödtömegéhez tartozó és a csődleltár 1—24 tételei alatt felvett tárgyak, nevezetesen, különböző divatos színű, cheviot, kamgarm stb. öl-

tönszövetek, fekete téli kabát szövet, különféle béles szövetek, glott, cherche és croise bélesek, melyeknek beszerzési ára 569 Kor. 20 fill. becsértéke 426 Kor. 80 fill. tételként külön-külön nyilvános bírói árverésen el fognak adni:

Az árverés 1915. évi október hó 16-ik napján d. u. 2 óraker alulírott ügyvédi irodájában (Szent István tér 9. sz. törvényszéki palotával szemben) tartatik meg.

A fentjelzett tárgyak a legtöbbet igénylőnek készpénzfizetés mellett adtnak el, de becsértéken alul semmi esetre sem. Vevő köteles a vételárat a bírói kiadott kezéhez nyomban lefizetni és a megvett tárgyat azonnal elszállítani.

Az áru minőségeért nem vállal felelősséget a tömeggondnok.

Az árverés egyébként az 1881. évi 60. tezik 107. és 108. §§-ai értelmében történik.

Gyulafehérvárt 1915. évi szeptember hó 25-én.

Dr. MUNTEAN ZAKARIÁS
ügyvéd tömeggondnok.

Fehér vászon- és lenrongyok bármilyen mennyiségben vétetnek:

Schäser Ferenc könyvnyomdájában.

Katholikus családok lapja!

„ÉLET”

Képes heti folyóirat. Előkelő színvonalon szerkesztett szépirodalmi képes lap. Nem hiányozhatik egyetlen katolikus intelligens család asztaláról sem. Szerkeszti jeles katolikus írók gárdája élén Izsófi Alajos. Előfizetési ára egész évre 20, félévre 10, negyedévre 5 K. Szerkesztőség és kladóhivatal, Budapest, VII., Damjanich-utca 50. Jó lélekkel ajánljuk a változatos tartalmú, aktuális képekben gazdag, folyóiratot közönségünk figyelmébe s támogatásába.

Fleischer János

(Keresztény katolikus cég.)
egyházi ruha és reverenda szabó
PÉCS, Ferenciek-utca 9. sz.

Évek hosszú gyakorlata képesít a legjobb szabású, minőségű és finoman kidolgozott reverendák és címádák, pápi civil öltönyök előállítására. Üzletemet első sorban

Egyházi ruhák

készítésére rendeztem be. Mindenemű egyházi ruhák: casulák pluvialék velumok, baldachinmok minisztráns ruhák zászlók, lobogók, karingek, álbák, kehelyruhák stb. készítettnek.

Nem kell sem Budapestre sem Bécsbe menni. Üzlettem versenyképes minden pesti vagy bécsi céggel úgy szabászat, mint ár és minőség tekintetében. — Tessék meggyőződni róla.

Egyházi ruhák javítása olcsón és jól eszközöltetnek. — Költségvetés és árjegyzék ingyen!
Személyesen is megjelenek.

TELEFON
SZÁM 16.

Schäser Ferenc, Gyulafehérvár.

TELEFON
SZÁM 16.

Feltűnést kelt a teljesen látható írásu eredeti amerikai

FOX-írógép

legujabb modellje.

Díjtalanul bárhol bemutatom.

IRÓGÉPKELLÉKEK: szénpapír, szallagok, írógéppapírok stb., különféle gyártmányuakat, eredeti gyári árban állandóan raktáron tartok.

Ügyvédeknek és hivataloknak részletfizetésre is szállítok.

FLEMMICH A. FIAI

sima és mintázott selyemszövetek mekkanikai szövődéje

WIEN,

Alapított 1838.

GYÁR:

VI., Webgasse 43.

600 alkalmazott.

Römerstadt, Mähren.

Készítmények:

templom-, zászló- és kárpitszövetek

minden stílusban, valamint

KÉSZ MISERUHÁK

dús választékban, mindenféle és ó-keresztény formában is.

Eladás közvetlen a gyárból a legolcsóbban történik

Miseruhák javítása elvállaltatik.

Költségajánlat díjmentes.

A ház- és családnak Jakob apostol szerint ∴ való lelki megáldása (Házi áldás). ∴

Ára 40 fillér.

38×53 cm. nagyságú csinos kivitelű tableau.

Ára 40 fillér.

Kívánatra készen berámázva is kapható.

Ezen régi eredetű számos szentek képeivel diszitett tableau 1965–1915. szám alatt nyert Imprimatorát.

SVEN HEDIN:**EGY HARCBAŒ ÁLLÓ NEMZET.**

Ez a könyv legmegkapóbb leírása a németiség háborújának. Sven Hedín hónapokig élt a német harctereken, szívesen látott vendége volt a német császárnak, látta, hogy megszálják a stratégiai mozdulatokat s ott lehetett a hősi rohamoknál.

Hatalmas szenzáció ez a könyv, mert az egész világ számára először tárja fel a csodálatos Németországot a történelem legnagyobb háborújának kónapjai alatt. A nagy alakú, 176 oldalas kötet ára 1 korona, bérmentve 1 K. 10 f. beküldése ellenében.

DETLEV VON LILIENCRON:**HÁBORUS NOVELLÁK.**

Lillencron könyvének értékét és aktualitását mindennél jobban bizonyítja az a szenzációs siker, hogy a német kiadás ma már a 167-ik kiadásban forog kezében. Szerző mint aktív katonatiszt végigharcolta a nagy német-Francia háborút. Sok hívatott kritikus szerint ezek a legszebb háborus elbeszélései a világtörténelemnek. Csataképei megdöbbentően fenségesek; magunk előtt látjuk a katonáktól szibongó harcteret, a táborot, a menetelő sereget, a véres ütközeteket, az elkecseregetett rohamot, egyesek hőstetteit. A könyv bolti ára gyönyörű borítékban 3. K. bérmentve 3. K. 20. fillér.

Fehér Ármánd, a Nyugati harctéröl.

Bolti ára 3 kor.

Bérmentve 3 kor. 20 fillér.

Faragó Zoltán, a Kárpáti harctéröl.

Bolti ára 3 korona. Bérmentve 3 kor. 20 fill.

Mégérdemi a saját lelkünk, édes hazánk és szűz Mária!

ELMÉLKEDÉSEK szűz Mária tiszteletére minden hónap első szombatján című füzet, mely 12 elmétkedést tartalmaz.

A csinos kis könyvecske boldogemlékü X. Pius pápának 1912. jún. 13-án kifejezett óhaja alapján s annak szellemében készült, hogy a *Jézus szentséges Szíve első péntekének* megfelelően a hónapok első szombatjának kegyeltes megüldését segítse elő édes hazánkban a magyar nép között is.

A jelen háborus idők különösen alkalmasak arra, hogy szűz Mária, — a Magyarok Nagyszonyja — tiszteletében buzgólkodjunk s az ő közvetítésével a világot megváltó szent Fiótól békét esdekeljünk le szegény hazánk s benne magunk számára.

Gyakoroljuk, ismertessük és terjesszük széplételen Anyánknak ezt az újabb formában megnyilvánuló s felmagasztosítottán szép tiszteletét; vegyünk tele kézzel és meleg szívvel a nekünk megkínált teljes bücsük kincseiből a saját lelkünknek, a tisztítottában szenvedőknek és Mária országának javára. — mondja a füzetke Előszava.

Ára példányonként — portóval — 23 fill., kötve 40 fillér.

Az elmétkedések mellett imádságok is vannak a füzetben.

Ezzel kell teljesíteni az imádkozó elmétkedéseket!

Kaphatók: a Püspöki Lyceumi könyvnyomda könyvkereskedésében Gyulafehérvárt.

A plebániáknak és lelkészi hivataloknak
szükséges összes

Egyházi nyomtatványok

Gimnyomással ellátott hivatalos levélborítékok (100 drb. 1 K. 20 fillértől.)

Devocionális cikkek : : (rózsafüzérek, feszületek, szentképek stb.)
!!! Jutányos árban !!!

A Szent István Társulat összes kiadványait állandóan raktáron tartjuk és ugyanazon árban árusítjuk mint a kiadó cég.

Irodai szükségletre mindennemű papírok és írószeres általunk beszerezhető.

Árjegyzéket, mintát valamint könyvnyomda megrendeléseknél (művek nyomása) árajánlattal készséggel szolgálunk.

kaphatók a Püsp. Lyc. könyvnyomda-
dájában Gyulafehérvárt.